

Preguntes infreqüents

written by Jordi Martí i Montllau | 4 de març de 2018

Aquests dies he rellegit alguns manifestos que s'han fet públics en defensa de l'escola catalana i de la consideració del català com a llengua vehicular de l'ensenyament. En fer-ho m'he adonat d'una cosa: els partidaris de l'escola catalana i de la vehicularitat del català senten la necessitat de justificar-se. L'oficialitat del castellà a Catalunya, el seu ús i la seua introducció a l'escola com a llengua vehicular són defensats pels seus partidaris com un dret (un dret que no tindrien els parlants d'altres llengües també parlades a Catalunya). L'oficialitat del català, el seu ús públic i el seu caràcter de llengua vehicular a l'escola, per contra, es defensen amb arguments pedagògics i amb apel·lacions a la diversitat i a la "riquesa" cultural perquè es veu que, per si sols no constitueixen un dret natural dels catalans. La conseqüència inevitable d'aquest plantejament és que el castellà esdevé totalment inqüestionable (una qüestió de principis), mentre que la defensa del català esdevé una opció discutible i, per tant, qüestionable. El castellà no es toca. Al català li cal seduir. Una desigualtat de principi que es nota en el fet que en els manifestos de suport a l'escola catalana s'acaba parlant més del castellà i de l'excel·lència de l'ensenyament d'aquesta llengua a l'escola, dels resultats obtinguts pels nostres estudiants en llengua castellana, que no pas del català i del dret dels catalans a tenir una escola catalana.

Poc avançarem sense un canvi de perspectiva. Poc avançarem si no prenem consciència que el nostre sotmetiment i la nostra subordinació han arribat a penetrar tant en la nostra ànima que ens entelen l'enteniment. Els catalans som un poble tan digne com qualsevol altre, un poble al qual no li cal seduir ningú perquè mereix respecte incondicional. Quan compreguem això, serem capaços de desfer-nos de prejudicis i d'entendre

la nostra situació de manera desemboirada. Quan passi això, si és que som capaços de fer que passi i els prejudicis no ens acaben matant, en confrontar-nos a la nostra situació, ens farem preguntes com les següents:

Tenim dret, els catalans, com a nació que som, a tenir una escola catalana, una escola que empri el català com a llengua vehicular i que es projecti al món, i se'l miri, des d'una perspectiva catalana? ¿Tenim dret, els catalans, a tenir una escola catalana, com els portuguesos tenen dret a una escola portuguesa, els flamencs a una escola flamenca, els anglesos a una escola anglesa, els suïssos alemanys a una escola suïssa alemanya i els castellans a una escola castellana (és a dir, en castellà i que es mira el món des d'una perspectiva hispànica, perquè al cap i a la fi, és impossible no mirar-se el món des d'una perspectiva determinada)? Tenim dret a voler, els catalans, per al català, a Catalunya, el mateix estatus que el castellà té a Castella? ¿Com és que no se'ls qüestiona, a les comarques històricament castellanoparlants del País Valencià, que la seua escola tingui el castellà com a llengua vehicular i, en canvi, és encara ara impossible una escola valenciana en les mateixes condicions a les comarques històricament catalanoparlants del País Valencià? Tenim dret a voler per a nosaltres el que els altres volen per a ells? Tenen dret a dir-nos, les institucions espanyoles i els qui els donen suport, que nosaltres no mereixem tenir el que ells sí que volen per a ells mateixos?

¿Som conscients que una llengua històricament prohibida, bandejada i perseguida, si és que volem recuperar-la i conservar-la, no es pot, simplement, despenalitzar, sinó que cal que passi un temps en convalescència, és a dir, positivament discriminada? ¿Som conscients que una llengua històricament prohibida, bandejada i perseguida, no podem, simplement despenalitzar-la i, tot seguit, posar-la a competir amb una llengua històricament prestigiada, fomentada i imposada, perquè són llengües que la història ha fet que

juguin en categories diferents? ¿Qui pot deformar tant les coses fins a fer-nos creure que indemnitzar la víctima és agredir l'agressor?

¿Ens adonem que justícia no és igualtat sinó equitat i que, per tant, ser just, implica donar-li a cadascú el que li correspon, tractant de manera igual el que és igual, però de manera diferent el que és diferent? ¿Ens adonem, d'acord amb això, que si catalans i castellans som iguals, nosaltres tenim dret, a Catalunya i per a la llengua catalana, el mateix tracte que rep el castellà a les terres de llengua castellana? ¿Som realment iguals davant la llei espanyola i les seues institucions? ¿O és que, constitucionalment, n'hi ha uns que són més iguals que els altres, uns que són *libres e iguales* i uns altres que, perquè no devem ser tan bons, ho som només en la mesura que els primers ens deixin?

¿Som prou conscients que, contràriament al que el mite diu, la llengua habitual no es tria, sinó que constitueix un fet social que ve determinat per l'entorn? ¿Som prou conscients que les llengües desprotegides i afeblides no són atractives, ni el seu ús social resulta exempt de problemes, de manera que optar per elles és un acte de militància insostenible a la llarga? ¿Som conscients que les llengües desprotegides i afeblides, les llengües que no s'identifiquen amb el poder, no són mai les triades per la immigració per a socialitzar-se en la societat d'acollida? ¿Som conscients que la seua vehicularitat a l'escola és una condició, insuficient però absolutament necessària, per a la pervivència d'una llengua desprotegida i afeblida que, altrament, no es triaria ni s'aprendria, si no fos en un improbable acte de militància? ¿Som, en definitiva, prou conscients que només es pot triar entre allò que es troba en igualtat de condicions, i que una llengua que no es domina prou i/o que resulta d'ús problemàtic perquè no tothom la coneix, és inescollible? Voleu llibertat d'elecció lingüística? Doncs garantiu el coneixement del català en una escola que li doni el tractament pedagògic

necessari perquè tothom el sàpiga, de manera que es trobi en condicions de ser escollible com a llengua habitual i llengua de transmissió intergeneracional.

Per què en diuen “elecció de la llengua vehicular”, quan volen dir rebutjar aprendre el català? Per què en diuen “elecció de la llengua vehicular”, quan volen dir viure a Catalunya al marge de l’escola catalana, al marge de la llengua catalana? Per què en diuen “elecció de la llengua materna –de la llengua inicial– com a llengua vehicular de l’escola”, quan l’única llengua elegible és el castellà, i no cap de les altres més de dues-cents llengües que actualment es parlen a Catalunya? Per què en diuen “dret” de donar als pares a triar entre ensenyament en català o ensenyament en castellà a Catalunya, quan ningú té aquest “dret” allí on la llengua és el castellà? Com pot ser un dret allò que, alhora que el vols per a tu, consideres que no li escau a l’altre? Per què si és un dret i un deure aprendre la llengua de la societat d’acollida quan aquesta és el castellà, aprendre aquesta llengua és una “imposició” quan es tracta del català? Per què en diuen “dret” quan volen dir privilegi (el privilegi del poderós).

Per què un italo parlant, o un lusoparlant, o un francòfon... són lliures de saber o no saber castellà, però per a un catalanoparlant aquesta possibilitat és inexistent? Com és que un castellanoparlant és lliure de saber o no saber italià, ni portuguès, ni francès... i fins i tot és lliure de saber o no català... encara que visqui a Catalunya, però a un catalanoparlant no li està permès no saber castellà... encara que no es mogui de casa seua?

¿Com és que hi ha qui veu insuportable una escola en català i troba normal i totalment acceptable, fins i tot satisfactori, un cinema només en castellà, o una televisió massivament en castellà, o un sistema judicial enfrontat amb el català, o un món de l’empresa que bandeja el català, o un etiquetatge que, a més de ser gairebé exclusivament en castellà, inclou la prohibició expressa d’etiquetes només en català? ¿Com és que

saber català és optatiu i saber castellà constitucionalment obligatori? ¿Com és que no hi ha cap catalanoparlant inicial que no sàpiga també castellà i en canvi hi ha tants no-catalanoparlants inicials que no saben català, o que ni tan sols l'entenen? ¿Com és que exigir el català, a Catalunya, és una imposició, i exigir el castellà, a Castella... i a Catalunya, no ho és? ¿Com és que hi ha qui diu que l'escola catalana i els esforços per retornar-li al català la posició que li correspon a Catalunya és fer «como Franco, pero al revés», quan fer com el dictador, però a la inversa, fóra imposar el català a Castella? ¿Com es pot "imposar" el català, a Catalunya?

¿Com voleu que no estiguem amoïnats si l'any 1900 els Països Catalans eren un espai 100% catalanoparlant i en l'actualitat el català no és la llengua habitual ni d'un terç de la població? ¿Com no hem de sentir-nos ofesos quan el futur del català es decideix fora de Catalunya? No podem decidir el futur polític del nostre país perquè aquest futur no ens afecta només a nosaltres, però una majoria aliena a Catalunya es reserva, ja sigui directament, ja sigui a través dels seus representants a les Corts i al govern de l'Estat, el dret de decidir el futur de la nostra llengua, que només ens afecta a nosaltres. Aleshores, ¿com no hem de sentir-nos desesperats sent una minoria nacional en un estat supremacista que es reserva el dret de decidir sobre la vida o la mort de la nostra llengua, sabent que la llibertat lingüística dels catalanoparlants és precària i condicional? ¿Com no ens hem d'amoïnar quan veiem que entre nosaltres hi viu tanta gent que ens voldria reduïts a una reserva, i a qui no li sap greu de veure'ns tancats a la presó?

¿Tenim dret a resistir-nos a l'assimilació forçosa, per molt que les lleis i les sentències espanyoles la promoguin i la forcin? Per què hem de viure constantment assetjats, menyspreats i humiliats?

I acabo amb les preguntes més bàsiques: qui s'han pensat ells

què són? I qui s'han pensat què som nosaltres?